

Õiguskantsleri Kantselei

Toomas Villo
Eurosec OÜ
toomas@eurosec.eu

Teie 29.07.2026 nr

Meie 14.08.2026 nr 14-5/261869/2606678

Kaitsehangete korraldamine

Lugupeetud Eurosec OÜ esindaja

Kirjutasite õiguskantslerile, et riigikaitsega seotud riigihangete korraldamisel ei tugineta standarditele vastavuse ja samaväärsuse hindamisel hankedokumentides sätestatud nõuetele ning nende riigihangete pakkumuste hindamine ei ole ärisaladuse või julgeolekuvaldkonna erisusele viidates objektiivselt kontrollitav.

Õiguskantsleri pädevus riigihankevaidluste lahendamisel on paraku piiratud ning see ei asenda riigihangete vaidlustusmenetlust. Ettevõtjatel on õigus vaidlustada hankija otsuseid riigihangete vaidlustuskomisjonis, sealhulgas alusdokumente ning pakkumuse vastavaks või edukaks tunnistamist ([riigihangete seaduse](#) (RHS) § 185 lõige 2). Riiklikku järelevalvet hankija tegevuse õiguspärasuse üle teostab Rahandusministeerium (RHS § 180 punkt 6 ja § 203). Kirjeldatud rikkumiste tuvastamiseks on kõige tõhusam pöörduda just riikliku järelevalve poole.

Kui hankija on riigihanke läbiviimisel kehtestanud hankedokumentides tehnilise kirjelduse nõuded, mis viitavad standarditele ja/või nõuavad pakutava lahenduse samaväärsust, kuid ei ole pakkumuste hindamisel neid nõudeid järginud ega tuginenud objektiivselt kontrollitavatele kriteeriumidele, on selline tegevus vastuolus riigihanke üldpõhimõtetega ja kahjustab ettevõtja õigusi, rikkudes eelkõige RHS § 3 p 1 läbipaistvuse ja kontrollitavuse põhimõtet, RHS § 88 lg 7 ja § 114 samaväärsuse tagamise kohustust, ning riivates põhjendamatult ettevõtja PS § 31 tagatud ettevõtlusvabadust.

RHS kohaselt on hankija kohustatud järgima läbipaistvuse, kontrollitavuse ja proportsionaalsuse põhimõtteid ning kohtlema kõiki isikuid võrdselt (RHS § 3 p 1 ja 2). Tehniline kirjeldus peab tagama kõigile ettevõtjatele võrdsed tingimused ega tohi tekitada põhjendamatuid takistusi konkurentsile (RHS § 88 lg 7).

Kui hankija viitab tehnilises kirjelduses standardile või tehnilisele tunnustusele, peab ta lisama märgke „või sellega samaväärne” (RHS § 88 lg 3). Samaväärsuse hindamisel ei tohi hankija pakkumust tagasi lükata, kui pakkuja tõendab asjakohaste tõendite abil, et pakutud lahendused on nõuetega kooskõlas (RHS § 114 lg 3). Objektiivsuse tagamiseks on hankijal õigus nõuda vastavushindamisasutuse katsearuannet või tõendit (RHS § 88 lg 5).

[Haldusmenetluse seaduse](#) (HMS) kohaselt on kaalutusõigus volitus valida erinevate otsustuste vahel, kuid seda tuleb teostada kooskõlas volituse piiride, eesmärgi ja õiguse üldpõhimõtetega, arvestades olulisi asjaolusid (HMS § 4). Riigihanke kontekstis tähendab see, et hankija ei tohi asendada objektiivseid kriteeriume subjektiivse arvamusega.

Hankija peab kontrollima pakkumuste vastavust alusdokumentides esitatud tingimustele ja tegema selle kohta põhjendatud kirjaliku otsuse (RHS § 114 lg 1). Kirjalik haldusakt peab sisaldama andmise faktilist ja õiguslikku alust ning kaalutusõiguse puhul kaalutlusi, millest lähtuti (HMS § 56).

RHS sätestab, et kui pakkuja ei saa objektiivsetel asjaoludel nõutud märgist või katsearuannet tähtjaks, võib hankija aktsepteerida muid asjakohaseid tõendeid, eeldusel et pakkuja tõendab vastavust nõuetele (RHS § 114 lg 7). Siiski, kui riigihanke alusdokumentides on nõutud konkreetset vastavushindamisasutuse tõendit (RHS § 88 lg 5), ei pruugi pelk tootja deklaratsioon olla piisav, kui see ei võimalda ammendavalt kontrollida vastavust tehnilisele kirjeldusele.

Pakkujate ärisaladus on teave, mis ei ole üldteada, omab kaubanduslikku väärtust ja mille hoidmiseks on võetud meetmeid ([ebaausa konkurentsikaitse seaduse](#) § 5 lg 2). RHS kohaselt ei tohi pakkuja ärisaladusena märkida pakkumuse maksumust ega muid hindamiskriteeriumidele vastavaid näitajaid (RHS § 46¹ lg 1). Kui hankija ei avalikusta ärisaladusega kaetud osa pakkumusest (RHS § 46¹ lg 2), peab ta oma otsuseid põhjendama. Samas riikliku järelevalve käigus on võimalik seda hinnata ning hankijal tuleb Rahandusministeeriumile esitada kõik riigihankega seotud dokumendid.

Kui riigihanke korraldamisel toime pandud rikkumised on tõsisemat laadi, näeb [karistusseadustiku](#) § 300 ette vastutuse riigihanke teostamise nõuete rikkumise eest – see tähendab ühele hankes osalejale põhjendamatute soodustingimuste või eeliste loomist või muul viisil riigihanke nõuete rikkumist, millega on tekitatud olulist kahju.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Rait Sannik
Vanemnõunik
õiguskantsleri volitusel